

Projectnummer	Naam project Uitvoering plan van aanpak 'Utrecht warmt zich op' <i>Opmaat naar een provinciaal klimaatprogramma</i>	Looptijd
Verbonden programma's		
Portefeuillehouder(s):	J. de Wilde	
Projectmanager:	M. A. Sluijs	24 sept. 2007-25 maart 2008

Omschrijving en toelichting

Inleiding

Op 24 september is het plan van aanpak 'Utrecht warmt zich op' voor het klimaatprogramma vastgesteld door PS. Het plan van aanpak schetst de stappen naar een provinciaal klimaatprogramma. De projectopdracht betreft het opzetten van een concernbreed programma klimaat in de periode 24 september 2007-september 2008.

Dit programma (Programma Klimaat op Orde) is inmiddels opgeleverd en door GS vastgesteld op 25 maart 2008. Het programma wordt op 14 april besproken in de commissie MME en op 19 mei in PS.

Deze kwartaalrapportage blikt terug op de acties die zijn ondernomen tot aan de vaststelling van het programma klimaat op Orde 25 maart 2008.

In deze rapportage treft u ook alvast een vooruitblik aan op de acties die gepland staan voor het tweede kwartaal.

Vanaf het tweede kwartaal zullen de rapportages de voortgang van het programma 'Klimaat op Orde' beschrijven aan de hand van de door GS en PS vastgestelde programmadoelen.

Voortgang 1^e kwartaal 2008

In de periode *januari-maart 2008* zijn de volgende stappen gemaakt:

Uitwerking programma klimaat op orde en deelprojectplannen

In het eerste kwartaal is het programma opgesteld. Hierin zijn voor de komende vier jaar programmadoelen en programmaresultaten gedefinieerd. Daarnaast is per deelproject een projectplan opgesteld. Het programma is op 25 maart 2008 door GS vastgesteld en zal op 14 april in de commissie MME en op 19 mei in PS worden behandeld.

Voortgang acties en deelprojecten die tijdens de aanloopfase zijn opgestart (opgenomen doelen in het plan van aanpak)

Regionale Impulsbijeenkomst

In januari 2008 organiseerde het ARK programma van VROM samen met Provincie Utrecht een regionale impulsbijeenkomst. Bestuurders van gemeenten, waterschappen, diverse maatschappelijke organisaties en kenniscentra uit de provincie Utrecht waren vertegenwoordigd.

Tijdens deze bijeenkomst werd gedebatteerd over de gevolgen van klimaatverandering in de provincie Utrecht voor de thema's 'natuur en landbouw op orde', 'nieuw bouwen' en 'vervoer op orde' en 'water op orde'.

Uitkomsten van deze debatsessie zijn voor zover mogelijk verwerkt in het programma klimaat op orde. Drie onderwerpen waar tijdens het debat het accent kwam te liggen ('landbouw en natuur', 'klimaatneutrale bedrijventerreinen', bouwen, water en adaptatie) zullen met een aantal partners verder worden uitgewerkt.

Ambassadeursgroep

Zie pagina 4.

Klimaat-effectkaarten (KEK)

Zie pagina 6.

Besteding 'versnellingsbudget klimaat'

Voor de periode jan-sept. 2008 is met de vaststelling van het plan van aanpak door PS (september 2007) €400.000 als versnellingsbudget beschikbaar gesteld. Het budget is bedoeld voor cofinanciering van initiatieven:

1. die een versnelling teweeg brengen in het klimaatbestendig maken van de provincie Utrecht
2. waarmee barrières voor klimaatgerelateerde initiatieven worden doorbroken.
Dit budget is in het eerste kwartaal 2008 nog niet aangewend. Wel hebben zich initiatieven aangemeld en vinden gesprekken met deze initiatiefnemers plaats, en worden initiatiefnemers op andere wijze ondersteund (bemiddeling, verbinden met andere initiatieven).

Vooruitblik 2^e kwartaal:

- Uitvoering van de deelprojecten van het programma klimaat op Orde
- Ondersteunen van initiatieven met een voorbeeldwerking die in aanmerking komen voor het versnellingsbudget of als klimaatstatement (pijler 3)
- Organiseren en houden van de Utrechtse Klimaatop 21 mei 2008.

Prestatie-indicatoren programma en projecten			
Omschrijving indicator	Signaalfunctie bij maatschappelijk effect nr.	1 ^e kwartaal 2008 begroot	1 ^e kwartaal 2008 werkelijk
Ontwerpfase Uitwerking pijlers en projectplannen		X	X
Oplevering programma klimaat (begroot in september 2008)		-	X
Regionale impulsbijeenkomst (deskundigheidstafels)		X	X 14 januari 2008
Klimaat-effectkaarten Oplevering 1 ^e generatie effectkaarten/klimaatschetsboek		X	X
Project 'Op Kop' (Ambassadeursgroep)		X	- (startbijeenkomst 23 april 2 ^e kwartaal)
Ondersteuning aan initiatiefnemers met inzet van versnellingbudget		-	-

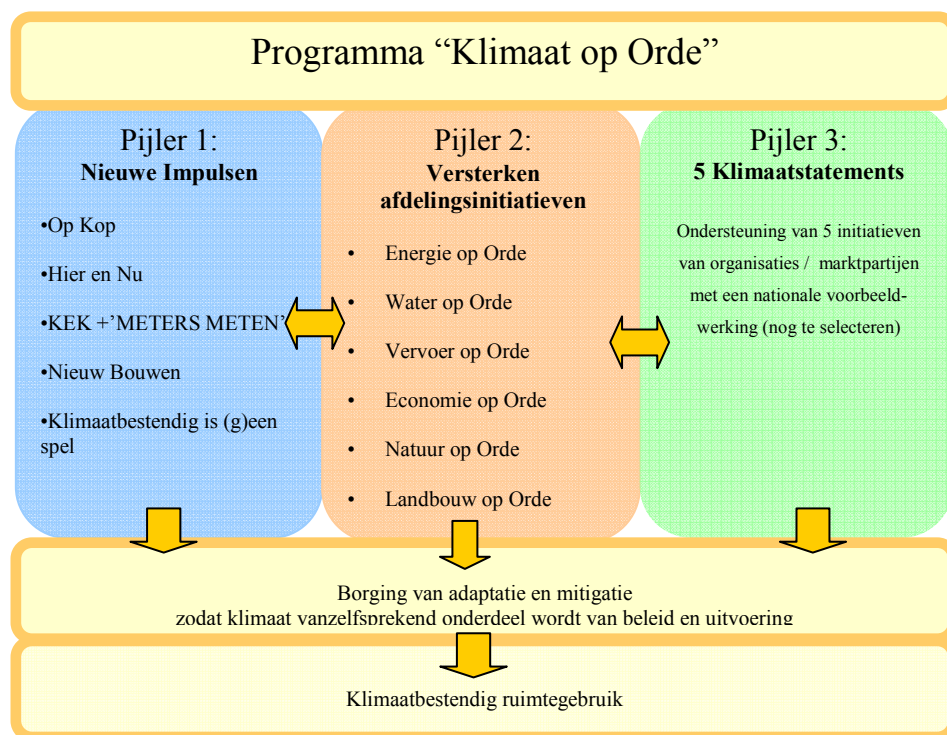
Totalen van de lasten en baten van het programma							
	Totaal budget	<=2007 werkelijk	Inkomsten 2008/2009	begroot 2008	begroot 2009	1 ^e kwartaal 2008	Restant saldo
Lasten	500.000	489.500				10.000	
Baten	500.000	500.000	4.000.000	3.196.243	795.188	3.196.243	
Saldo	0	10.500	4.010.500	3.186.243	795.188	3.186.243	4.000.500

Toelichting:

1. De financiële administratie van *intern* gemaakt kosten (apparaatskosten, algemene kosten e.d.) was bij aanlevering van deze gegevens niet volledig verwerkt. Dit betekent dat de uitgaven in het eerste kwartaal hoger liggen dan in dit overzicht is weergegeven.
2. Tijdens het eerste kwartaal waren de deelprojecten in voorbereiding. In deze periode zijn de uitgaven daarom relatief laag. Vanaf het tweede kwartaal zullen de projecten in uitvoering gaan.
3. Vanaf het 2^e kwartaal zullen ook de financiële gegevens van deelprojecten worden opgenomen in het financieel overzicht.

Terugblik en vooruitblik deelprojecten programma 'Klimaat op Orde'.

Het eerste kwartaal van 2008 moet worden gezien als voorbereidingsfase voor de verschillende deelprojecten, behalve de deelprojecten die al zijn opgestart tijdens de aanloopfase van het programma; KEK (klimaat-effectkaarten), Meters Meten (mitigatiemonitor) en Op Kop (ambassadeursgroep). Hieronder volgt per pijler en deelproject kort te stand van zaken.

Pijler 1: Nieuwe impulsen Het project Utrecht Op Kop

Omschrijving en toelichting

Met inzet van een team van externe lobbyisten (klimaatambassadeurs) worden organisaties (diverse branches) in de provincie Utrecht uitgedaagd zich aan te sluiten bij de Utrechtse 'kopgroep' door klimaatneutraal te worden.

Om tot een klimaatneutrale bedrijfsvoering te komen hanteren we het 3-stappenplan: 1. besparen, 2. duurzame energie en 3. compensatie.

1^e kwartaal 2008 (tot vaststelling programma): voorbereidingsfase

- Februari is het plan van aanpak voor dit project opgeleverd.
- Begin maart is gestart met het actief benaderen van de ambassadeurs en het opzetten van de training. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met geïnteresseerde koplopers (bedrijven, gemeenten en non-profit).

Vooruitblik

- 23 april zal de startbijeenkomst voor ambassadeurs worden gehouden.
- 21 mei zal vanuit het project Op Kop een actieve bijdrage worden geleverd voor de klimaattop
- In juni/juli en september/oktober/november zullen de expertmeetings worden gehouden voor de kopgroep.
- Eind 2008 gaan een aantal koploperorganisaties een intentieverklaring voor een klimaatneutrale organisatie ondertekenen.

Prestatie-indicatoren		
Omschrijving indicator	2008	2008 1 ^e kwartaal
Een kopgroep van 100 klimaatneutrale organisaties aan het eind van deze collegeperiode (in 2011) ¹	25 deelnemende organisaties hebben een klimaatneutrale bedrijfsvoering gerealiseerd in 2008 of hebben een onomkeerbaar proces hier naar toe in gang gezet	-
De ambassadeurs bereiken in 2008 ongeveer 50 organisaties die klimaatneutraal willen worden	50 organisaties	Circa 10 organisaties hebben uit eigen beweging al aangegeven dat zij klimaatneutraal willen worden
Er zijn minimaal 10 ambassadeurs benaderd en uitgenodigd voor een startbijeenkomst	2 ^e kwartaal De startbijeenkomst Op 23 april 2008	5 ambassadeurs hebben toegezegd met 4 potentiële ambassadeurs lopen gesprekken
De ambassadeurs hebben een training gevolgd in 2008	2 ^e kwartaal 2008	-
Uitvoering project waarbij een ambassadeur 7 gemeenten ondersteund	2 ^e , 3 ^e en 4 ^e kwartaal	-
Opzetten van cursus klimaatneutraal ondernemen vanuit backoffice	3 ^e en 4 ^e kwartaal	-
Organiseren van 2 netwerkbijeenkomsten (tijdens klimaatop) en 4 expertmeetings in 2008	2 ^e , 3 ^e en 4 ^e kwartaal	-

Project Hier en Nu

Omschrijving en toelichting

Gedeputeerde Staten van Utrecht hebben op 19 juni 2007 besloten te streven naar een volledig klimaatneutraal kantoor in 2008. Daarnaast is besloten tot het verrichten van een haalbaarheidsstudie naar volledige klimaatneutraliteit van alle provinciale activiteiten (inkoop, aanbestedingen en diensten) per 2010. De provincie geeft hiermee het goede voorbeeld als duurzame en klimaatbewuste organisatie.

1^e kwartaal 2008 (tot vaststelling programma): voorbereidingsfase

In 2008 is gestart met het opstellen van een projectopdracht (gereed) en projectplan (bijna gereed). Verschillende organisatieonderdelen, waaronder afdeling inkoop en subsidies, facilitaire dienstverlening en projectorganisatie NOVA zijn hierbij betrokken. Begin maart is een aanvang gemaakt met het uitvoeren van een CO₂ 0-meting. Hiermee wordt de CO₂ uitstoot van de organisatie bepaald.

Vooruitblik:

- Op basis van CO₂ 0-meting worden keuzes gemaakt: welke uitstoot wordt meegenomen in het vervolgtraject en welke niet.
- 2^e kwartaal 2008: het projectplan 2008-2010 wordt met een aantal keuze opties voorgelegd aan GS.
- 2^e kwartaal 2008: opleveren communicatieplan

¹ Voor de periode 2008-2011 zijn een aantal tussenresultaten geformuleerd in het plan van aanpak Op Kop

Project KEK (klimaat-effectkaarten)

Omschrijving en toelichting

Omschrijving KEK

Samen met zes andere provincies werkt de provincie Utrecht aan Klimaat-effectkaarten (KEK). Deze kaarten laten zien welke effecten de klimaatverandering heeft voor de provincie Utrecht en welke ruimtelijke gevolgen dit met zich mee kan brengen.

De eerste versie van KEK wordt in de vorm van een klimaat-effectschetsboek opgesteld door de samenwerkende organisaties KNMI, Alterra en DHV. Ook het (subsidie)programma 'Klimaat voor Ruimte' is betrokken. Basis voor het schetsboek zijn de KNMI 2006 scenario's die de mogelijke klimaatveranderingen tussen nu en 2050 aangeven. Het schetsboek wordt in de komende jaren doorontwikkeld tot een klimaat-effectatlas. Vanaf maart 2008 wordt gewerkt onder regie van het IPO met subsidie (het is vanaf 1-1-2008 een PRISMA-project).

Borging in toekomstig beleid

Op grond van KEK kan het maatschappelijke debat met lokale partners worden aangegaan over het nemen van maatregelen en kan klimaatbestendig ruimtegebruik als grondslag worden meegenomen bij ruimtelijke planvorming, bijvoorbeeld in de toekomstige structuurvisie. KEK kan daarnaast een basis vormen voor de andere adaptatieprojecten binnen het programma 'Klimaat op Orde'.

1^e kwartaal 2008 (tot vaststelling programma): voorbereidingsfase

In deze periode is het eerste concept van het klimaat-effectschetsboek doorontwikkeld tot het eindconcept. Hiervoor heeft een werksessie plaats gevonden waarin voor de ruimtelijke gevolgen schetskaarten zijn ontwikkeld met input van provinciale gebiedsdeskundigen en wetenschappelijke materiedeskundigen.

Vooruitblik

In het tweede kwartaal wordt het klimaat-effectschetsboek opgeleverd. Dit is een intern document en wordt niet gepubliceerd. Het project tot nu wordt in deze periode geëvalueerd. In het tweede kwartaal wordt in IPO verband gestart met een behoeftescan voor het vervolg van het project en wordt gestart met het compleet maken van het beeld van de overige provincies, in ieder geval voor wat betreft de provinciale uitwerking van de klimaatscenario's. In het derde en vierde kwartaal wordt gewerkt aan een publieksversie van de schetsboeken van alle provincies in IPO verband. Dit boek komt volgens planning begin 2009 uit.

Project 'Meters Meten' (mitigatiemonitor)

Omschrijving en toelichting

De provincie Utrecht spant zich actief in om de uitstoot van broeikasgasemissies te beperken door de inzet van energiebesparende maatregelen en de toepassing van duurzame energie. De mitigatiemonitor geeft hierin een goede ondersteuning door inzicht te krijgen in de effecten van energiebesparende activiteiten. In dit kader worden ook de gemeenten gestimuleerd om de mitigatiemonitor toe te passen. De gezamenlijke monitoring van projecten die bijdragen aan het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen leidt tot een completer beeld van de effecten.

1^e kwartaal 2008 (tot vaststelling programma): voorbereidingsfase

- Projectplan opgeleverd.
- Het project is in 2008 gestart.
- Provinciale projecten die een relatie hebben met CO₂ zijn ingevoerd in het monitorsysteem Carmon van Ecofys. (continu proces)
- Er zijn met 4 gemeenten en 2 milieudiensten contacten gelegd over participatie aan deze monitor.

Vooruitblik

Er zijn gemeenten die een ondersteuningsvraag hebben bij het bepalen van de CO2 0-meting. In het 2^e kwartaal zal gekeken worden of de provincie hen met deze vraag adequaat kan ondersteunen.

Het ondersteuningsaanbod bij monitoring van CO2 reductie zal verder uitgerold worden over gemeenten en milieudiensten.

Prestatie-indicatoren projecten			
Omschrijving indicator		2008	2008 1^e kwartaal
Het aantal gemeenten die een licentie nemen op CarBon en/of ondersteunen bij het opzetten van een Nulmeting		6	2
De provinciale energie- en duurzaamheidsprojecten die een relatie hebben met CO2 reductie opnemen in CarMon		100%	continu

Project Nieuw Bouwen Rijnenburg

Omschrijving en toelichting

Samen met gemeente Utrecht en de HDSR zal een klimaatatelier Rijnenburg worden opgericht. Dit atelier krijgt de opdracht een klimaatbestendig ontwerp te maken als input voor het stedenbouwkundig proces van Rijnenburg.

1^e kwartaal 2008 (tot vaststelling programma): voorbereidingsfase

Samen met gemeente Utrecht en de HDSR is een opdracht geformuleerd voor het klimaatatelier. Deze is bestuurlijk besproken.

Vooruitblik 2^e kwartaal

- Vaststelling van de projectopdracht voor het klimaatatelier
- Werving en selectie gezamenlijk projectleiding klimaatatelier
- Start werkatelier en selectie experts

Project Klimaatbestendigheid is (g)een spel

Omschrijving en toelichting

Programmaonderdeel Klimaat is (g)een spel wil groepen in de maatschappij in beweging zetten en bewust maken. Focusgroep 2008 is het voortgezet onderwijs. Scholen ontvangen van de provincie producten om energie te besparen (windvaan en zonnepanelen) en leveren tegenprestatie op het gebied van bewustwording en CO2 reductie. Media aandacht is belangrijk onderdeel.

1^e kwartaal 2008 (tot vaststelling programma): voorbereidingsfase

Eind 2007 en begin 2008 is onderzocht of het haalbaar is dit voortgezet onderwijs als focusgroep te selecteren. Februari 2008 is gebleken dat er voldoende draagvlak is en is besloten met scholen dit traject in te gaan. Met behulp van enkele pilot-scholen worden momenteel zowel energieproducten als opzet en aanbod van de campagne besproken en uitgetoetst.

Vooruitblik

2^e kwartaal 2008 wordt met de pilotscholen gestart.

3^e kwartaal 2008 zal het project worden uitgerold over andere scholen

4^e kwartaal 2008 zal een nieuwe focusgroep worden geselecteerd en benaderd.

Pijler 2: Versterken afdelingsinitiatieven

Project Energie op Orde

Omschrijving en toelichting

Energieprojecten vragen om een extra investering in de beginfase en leveren in een later stadium een financiële besparing op. Deze extra investeringsruimte is er meestal niet. Het doen van een extra investering in energie wordt dan moeilijk en dat is dan ook het probleem. Een oplossing voor dit probleem kan gevonden in de vorm van een Revolverend Fonds . Een Revolverend Fonds verstrekt een krediet voor de aanvangsinvestering, de aflossing ervan kan plaats vinden omdat er op energiekosten wordt bespaard. Het uitgeleende geld komt zodoende weer terug.

1^e kwartaal 2008 (tot vaststelling programma): voorbereidingsfase

Meerdere scenario's voor een revolving fund zijn onderzocht en vergeleken met revolving fundsystemen van andere partijen. De globale uitgangspunten voor een revolving fund zijn in een notitie opgesteld en in de GS vergadering van 25 maart vastgesteld.

Vooruitblik 2^e kwartaal

Financiële en juridische aspecten van het revolving fund worden verder uitgewerkt.

Project Water op Orde

Omschrijving en toelichting

Met het project Water op Orde dragen wij bij aan de totstandkoming van een klimaatbestendige provincie, zodat de provincie veilig, leefbaar en gezond is. Om een klimaatbestendige provincie te realiseren is het noodzakelijk dat we zichtbaar maken wat er moet gebeuren (voor de periode vanaf 2020) om het bodem- en watersysteem klimaatbestendig te maken. We kijken hierbij naar drie pilotgebieden: Bestaande bebouwing, Nieuwe bebouwing, Landelijk Gebied. Het project wordt in samenwerking met de waterbeheerders uitgevoerd. Het project Water op Orde heeft een looptijd van 4 jaar (periode 2008-2011)

1^e kwartaal 2008 (tot vaststelling programma): voorbereidingsfase

In het eerste kwartaal heeft de focus van het project gelegen op het opstellen van de projectbeschrijving, interne en externe borging van het project, vergroting bewustwording bij interne en externe partijen.

Binnen de afdeling Bodem en Water is Water op Orde een nieuw project. Dat betekent dat in de aanloopfase van het project is tijd geïnvesteerd om partijen, intern en extern te consulteren. Het is van belang dat dit project ook goed aansluit bij de Watervisie waarvan vaststelling door GS is voorzien voor eind 2008).

Concreet zijn de volgende werkzaamheden/prestaties uitgevoerd;

1. Opstellen van projectbeschrijving Water op Orde;
2. Verschillende ambtelijke overleggen gevoerd met waterpartners over de focus van het project;
3. Samenbrengen basisinformatie lange termijn effecten voor bodem en watersysteem;
4. Diverse presentaties verzorgd (intern en extern) om bewustwording en samenwerking op gang te brengen;
5. Interne borging van Water op Orde met de Watervisie t.b.v. het Waterplan;
6. Consultatie bestuurlijke adaptatieambassadeurs.

Borging

- Bij de waterpartners is draagvlak om mee te doen met het project; Uitgangspunt is geweest om het goed te laten aansluiten bij de activiteiten die de waterbeheerders zelf uitvoeren bij het in beeld brengen van de lange termijn opgave van het bodem en watersysteem voor klimaatverandering.
- De provincie heeft in een intentieovereenkomst met de gemeente Utrecht en HDSR afgesproken om Rijnenburg duurzaam en klimaatbestendig te ontwikkelen. Dit geldt ook voor het bodem- en watersysteem.
- Een drietal regionale bestuurders hebben aangegeven ambassadeur te willen zijn voor het adaptatievraagstuk.
- Binnen de afdeling Bodem en Water is het onderwerp klimaatverandering als speerpunt aangemerkt.
- Voor de Watervisie tbv, het waterplan zijn de lange termijn gevolgen van klimaatverandering uitgangspunt.

Project Vervoersnetwerk op Orde

Omschrijving en toelichting

Ten aanzien van mobiliteit in relatie tot klimaat blijkt een lacune te zitten bij het adaptatiebeleid. Het is onbekend in hoeverre ons vervoernetwerk is berekend en toegerust op calamiteiten die een relatie hebben tot te verwachten klimaateffecten. En indien het netwerk in gebreke blijkt daarop volgend de vraag, hoe het netwerk op het gewenste niveau is te brengen. Het project zal op deze vragen antwoorden moeten geven. Naast deze meer beheersmatige uitwerking, zal het hierboven beschreven resultaat worden gebruikt om het bewustzijn bij besluitmakers en -vormers over de gevolgen van klimaatverandering op het verkeer- en vervoersnetwerk aan te wakkeren. De gevolgen van klimaatverandering kunnen verstrekkend zijn voor de wijze waarop het verkeer en vervoer dient te worden georganiseerd. Dit vraagt een andere manier van denken en plannen. Het project zal een aanzet geven voor deze andere manier van denken, door het inzicht in de effecten van klimaatverandering.

1^e kwartaal 2008 (tot vaststelling programma): voorbereidingsfase

In het eerste kwartaal is voor dit project een projectplan opgesteld.

Vooruitblik 2^e kwartaal

Opleveren van een knelpuntenanalyse m.b.t. vervoersnetwerken in relatie tot klimaatverandering.

Resultaten 3^e en 4^e kwartaal

- Opleveren voorstel voor aanpak van deze knelpunten. Daarbij zijn de zoekrichtingen:
 - verkeersmanagement-maatregelen; hoe kan in geval van calamiteiten het verkeer middels verkeersmanagement goed worden afgewikkeld conform de wensen van een vluchtplan;
 - infrastructurele ingrepen gericht op het verkleinen van de kans op overstroming.

Borging

Bewustwording genereren op bestuursniveau voor een andere manier van denken over infraplanning en mobiliteitsbeleid aangepast aan de te verwachten gevolgen van klimaatverandering.

Project Natuur op Orde

Omschrijving en toelichting

Klimaatverandering heeft effect op water, bodem én natuur in landelijk gebied. De gevolgen voor natuur (gebieden die droger worden, gebieden waar waterberging noodzakelijk is, gebieden die vernatten, verandering van biodiversiteit) zullen mee moeten worden genomen

in 1. projecten die zich richten op gebiedsontwikkeling 2. specifiek natuurbeleid en natuurbeheer en 3. strategische ruimtelijke planvorming (structuurvisie).

1^e kwartaal 2008 (tot vaststelling programma): voorbereidingsfase

In het eerste kwartaal is voor dit project een projectplan opgesteld. Daarnaast vinden oriënterende gesprekken plaats met uitvoeringsprogramma's waar sprake is van natuurontwikkeling, om mogelijke kansen op te sporen.

Vooruitblik 2^e en 3^e kwartaal

- 22 april een eerste klankbordbijeenkomst natuur en landbouw met externe partijen.
- Verbinding maken met landelijke gebiedsprogramma's: in het 2^e en 3^e kwartaal worden werksessies georganiseerd met projectleiders en programmaleiders van de vijf AVP gebieden. De uitvoeringsprogramma's worden tijdens deze bijeenkomsten gelegd langs klimaateffectkaarten. Tijdens deze sessie kunnen kansen en eventuele bedreigingen worden opgespoord. Afhankelijk van de uitkomsten kunnen relevante bevindingen vervolgens worden voorgelegd GS.
- Het formuleren van klimaatnatuurdoelen onder meer op basis van de klimaateffectkaarten.
- Actief werven van een klimaatnatuurproject waarin samenwerking met andere partijen voorop staat, evenals het gebruik van de klimaatnatuurdoelen. Dit project is mogelijk één van de 5 klimaatstatements (pijler 3).

Borging

Het gebruiken van de klimaatnatuurdoelen bij de selectie en ontwikkeling van gebiedsprogramma's, de uitvoering van EHS, opstellen van de beheersplannen voor Natura 2000 gebieden.

Project Landbouw op Orde

Omschrijving en toelichting

De landbouwsector speelt op zowel het terrein van terugdringen van broeikasgassen als op het terrein van adaptatie een belangrijke rol. Een combinatie van diverse emissiereductie opties, biedt volop mogelijkheden om de gewenste broeikasgasreductie van 30% in 2020 te halen; Veevoer- en diermaatregelen, bemestingsmaatregelen, bodemmaatregelen en energiebesparingsmaatregelen. Duurzaam peilbeheer in veenweidegebieden kan leiden tot reductie van broeikasgassen. Duurzaam peilbeheer is bovendien een vorm van adaptatie, omdat deze laaggelegen gebieden daarmee beter bestand zijn tegen klimaatverandering. De landbouwsector kan bovendien kansen aangrijpen door aan de slag te gaan met innovatie en transitie van landbouwproducten en zich als partner van overheden en natuurorganisaties aanbieden als natuurbeheerder. De provincie zal samen met de agrarische sector en aanpalende sector kansen opsporen en projecten uitvoeren om deze transitie van de agrarische sector te ondersteunen.

1^e kwartaal 2008 (tot vaststelling programma): voorbereidingsfase

- 1 Versnellingsproject (olifantsgras) begeleid
- 2 Onderzoek Landbouw en Klimaat afgerond en aangeboden aan GS (15 april). Rapport is ook gepresenteerd aan LTO Noord en UAJK
- 3 Concept projectvoorstel Landbouw op Orde opgesteld. Wordt voorafgaand aan Klimaatop in GS besproken
- 4 Klankbordgroep uit de landbouw samengesteld (komt 2 april voor het eerst bijeen)
- 5 Werkgroep Landbouw en Natuur (adaptatie) voorbereid en georganiseerd (eerste bijeenkomst op 22 april) deze werkgroep komt voort uit impulsbijeenkomst.
- 6 Voorstel Landbouw op Orde is besproken met afdeling BEW en GROEN
- 7 Voorstel Landbouw op Orde is besproken met NMU

Vooruitblik 2^e kwartaal

- 2 april start klankbordgroep landbouw en klimaat
- 22 april start klankbordgroep landbouw en natuur

Overige activiteiten

Relaties op Orde

Deze activiteiten zijn bedoeld om goede aansluiting te vinden bij Europese, landelijke en interprovinciale processen.

Omschrijving en toelichting

1^e kwartaal 2008 (tot vaststelling programma): voorbereidingsfase

- Nationaal Adaptatieprogramma Ruimte en Klimaat (ARK): We hebben op 14 januari een regionale impulsbijeenkomst gehouden met een select gezelschap van smaakmakers die in de provincie het verschil kunnen maken als het gaat om een klimaatbestendige inrichting. De bijeenkomst was een succes: kennis over adaptatie is overgedragen, draagvlak voor eventuele maatregelen is vergroot en afspraken voor vervolgacties zijn gemaakt. Zo wordt er een bestuurlijk aanjaagteam opgericht en activiteiten ontplooit op het gebied van klimaatbestendige natuur&landbouw en bedrijventerreinen. Daarnaast hebben we geïnvesteerd in de positionering van onze adaptatieprojecten binnen de ARK agenda. Met name de pilot Rijnenburg kan inmiddels rekenen op brede belangstelling, zowel vanuit de kenniswereld als overheidsland.
- Op 23 januari heeft de Europese Commissie haar klimaat- en energiepakket gepresenteerd. Wij hebben in interprovinciaal verband gewerkt aan een IPO/VNG position paper. Dit position paper is de leidraad voor de lobby richting de Europese Unie en de Rijksoverheid. Zo hebben we actief Tweede-Kamerleden benaderd in de aanloop naar het debat met ministers Cramer en Van der Hoeven op 27 februari.
- Op 19 februari werd in Nieuwspoor de PCCC publicatie "De Staat van het Klimaat 2007" gepresenteerd en aangeboden aan de Minister President. Wij hebben de gelegenheid aangegrepen om de heer Balkenende onze folder van het programma Klimaat op Orde te overhandigen.
- De afgelopen maanden hebben in het teken gestaan van het voor de zomer van 2008 te sluiten Klimaatakkoord tussen IPO en Rijksoverheid. De houding van minister Cramer ten opzichte van de door de gemeente en provincie gewenste windmolens in Woerden, heeft een deuk in het vertrouwen geslagen. Het Klimaatakkoord moet zich wat ons betreft richten op herstel van vertrouwen door duidelijke afspraken te maken over ambities en gedrag. Verder bepleiten we binnen het IPO een brede aanpak van het Klimaatakkoord, dus afspraken over duurzame energie, energiebesparing, CO2 reductie én adaptatie.
- Tenslotte, de provincie heeft de afgelopen maanden gewerkt aan een nieuwe Europastrategie. Wij hebben ons hard gemaakt voor het opnemen van het klimaatdossier als prioritair Europees lobbydossier in de Europastrategie. In de versie die op 25 maart 2008 wordt besproken in GS is dit het geval.

Vooruitblik 2^e kwartaal

- Onderzoeken of het Europese 'Interreg' interessant kan zijn voor het project Nieuw Bouwen Rijnenburg.
- Onderzoeken of een of meerdere projecten van het programma op de landelijke 'ARK' agenda kunnen worden opgevoerd.
- Onderzoeken of een of meerdere projecten in aanmerking kunnen komen als 'hotspot' voor het landelijke kenniscentrum 'Kennis voor Klimaat'.

Pijler 3: vijf klimaatstatements

Omschrijving en toelichting

Deze pijler is erop gericht om projecten van derden te ondersteunen met een nationale of zelfs internationale voorbeeldwerking. Provincie spoort actief initiatieven van derden op. Organisaties kunnen ook zelf hun initiatief aanmelden. Een afvaardiging van de programmagroep Klimaat op Orde (klimaatmakelaars) sporen initiatieven op en brengen de ondersteuningsvraag van de initiatiefnemer in beeld. Afhankelijk van de ondersteuningsvraag probeert het team op een adequate manier het initiatief een stap verder te helpen.

1^e kwartaal 2008 (tot vaststelling programma): voorbereidingsfase

- Oplevering van criteria voor de vijf klimaatstatements als input voor het programma klimaat op Orde.
- Er zijn contacten gelegd met verschillende potentiële klimaatstatements. Omdat het gaat om grote, complexe initiatieven, zullen ze niet alleen langs de criteria moeten worden gelegd, maar wordt ook gekeken naar voldoende draagvlak voor uitvoering en technische haalbaarheid.

Vooruitblik

Verder opsporen van initiatieven, technische haalbaarheid onderzoeken en financiële mogelijkheden aftasten. Indien een klimaatstatement kansrijk is en voldoet aan de criteria zal een voorstel worden voorgelegd aan GS over de wijze waarop het initiatief kan worden ondersteund.